

MC
110.043

Az általános művelődési
központ munkájának
szervezeti és
tartalmi kérdései

8.

MÓDSZERTANI FÜZETEK

KÍSÉRLETEK és TAPASZTALATOK

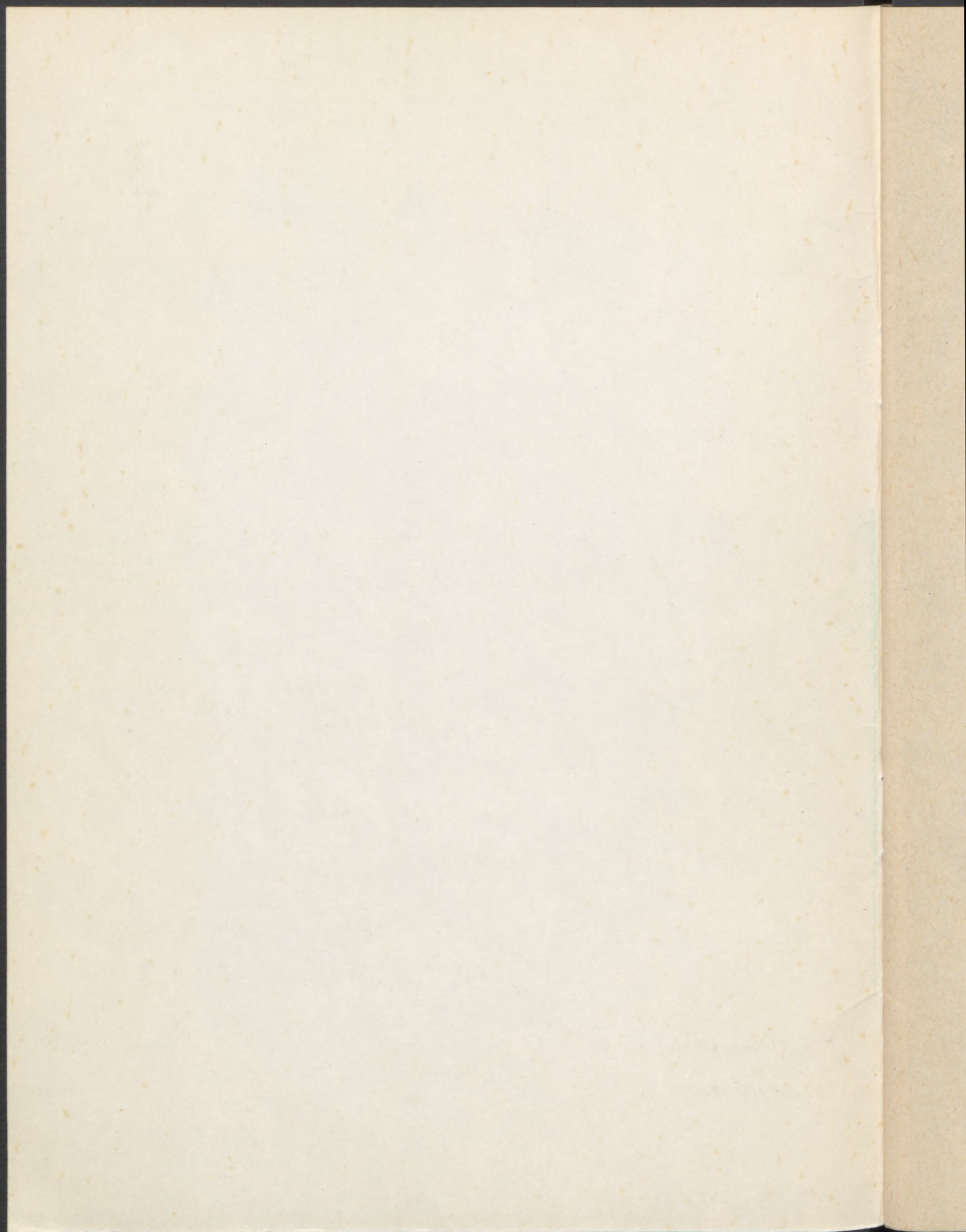
Az általános művelődési
központok könyvtári
tevékenységéről

(Apáczai Csere János
Nevelési Központ, Pécs)

A MŰVELŐDÉSI MINISZTERIUM
TÁRCAKÖZI
MUNKABIZOTTSÁGÁNAK

BUDAPEST, 1987

Az általános művelődési központ munkájának szervezeti
és tartalmi kérdései

MÓDSZERTANI FÜZETEK

8.

**KÍSÉRLETEK
és TAPASZTALATOK**

Az általános művelődési
központok könyvtári
tevékenységéről

(Apáczai Csere János
Nevelési Központ, Pécs)

A MŰVELŐDÉSI MINISZTERIUM TÁRCAKÖZI MUNKABIZOTTSÁGÁNAK
MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA AZ
Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ

Budapest, 1987

Sorozatszerkesztő:
SZENTE FERENC

Írta:
MEDNYÁNSZKY SÁNDOR

Szerkesztette:
KÉRINÉ TÓTH ILDIKÓ

MEDNYÁNSZKY Sándor

Kísérletek és tapasztalatok : Az általános művelődési központok könyvtári tevékenységéről : Apáczai Csere János Nevelési Központ, Pécs / [írta Mednyánszky Sándor] ; [szerk. Kériné Tóth Ildikó] ; a Művelődési Minisztérium Tárcaközi Munkabizottságának megbízásából kiadja az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. - Bp. : OSZK-KMK, 1987. - 23 p. ; 24 cm. - (Az általános művelődési központ munkájának szervezeti és tartalmi kérdései : Módszertani füzetek, ISSN 0237-3912 ; 8.)

ISBN 963 201 268 2

Mt.: Országos Széchényi Könyvtár (Budapest).
Könyvtártudományi és Módszertani Központ (közr.). -
Kériné Tóth Ildikó (szerk.)

374.07:37.018.2

ISSN. 0230-3817.....

ISSN 0237-3912 (hibás szám)

ISBN 963 201 268 2

Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. Felelős kiadó: Sente Ferenc igazgató. Megjelent: 1.67 A/5 ív terjedelemben, 320 példányban. Készült az OSZK házi nyomdájában. Felelős vezető: Rosta Lajosné. Munkaszám: 87.064

MC 110.043

1990

BEVEZETÉS

Az utóbbi néhány év jól érzékelhető tapasztalata, hogy az általános művelődési központok (ámk-k) sokágú rendszerén belül a könyvtárak a legsikeresebben működő részlegek közé tartoznak. Szinte valamennyi ámk-ban - méretüktől függetlenül - hamar feltalálták magukat a könyvtárosok. Egyrészt jól töltik be a lakóterülettel kapcsolatos megszo-
kott, szolgáltató szerepüket, másrészt gyümölcsöző kapcsolatot építettek ki a rendszeren belüli más intézményekkel, elsősorban az oktató-nevelő munkát végző iskolákkal. Számomra úgy tűnik, hogy a tagintézmények közül az iskolák is elsősorban a könyvtárak eszköztárát felhasználva tudnak új szintet vinni az oktatási folyamatba. (Kézikönyvtár használata, órák a könyvtárban, stb.)

Mielőtt a Pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központ könyvtárában elkezdtük a tényleges olvasószolgálati munkát - azaz már a könyvtár-
építés időszakában - alaposan elemeztük helyzetünket a nagy rendszeren belül, és tisztáztuk az elvárásokat, lehetőségeket. Megfogalmaztuk azokat a nem hagyományos könyvtári módszereket, amelyekkel együtt tudunk dolgozni a különböző társintézményekkel.

Ezeket a részben már megvalósult, részben pedig tervezett formákat ismertetem vázlatosan az alábbiakban. Néhány ötlet talán gazdagíthatja más könyvtárak munkáját is.

A könyvtári munka megtervezésénél mindenekelőtt azt kell figyelembe venni, hogy az ámk-k könyvtárai kettős funkciójú könyvtárak. Egyrészt ellátják az iskolai könyvtári funkciókat a tanulók és a tanárok vonatkozásában egyaránt. Másrészt eleget tesznek működési körzetükben a közművelődési könyvtárak funkcióinak is.

Az ámk könyvtár gyűjtőkörét, a könyvanyag és az egyéb ismerethordozókat illetően egyaránt e kettős funkció és az ellátandó iskola létszáma, illetve a lakóterület népességének nagysága határozza meg.

A könyvtárak rendezvényei, akciói általában két célt szolgálnak:

- könyvpropagandát és
- együttműködést a társintézményekkel.

Nem titok, hogy a könyvtár minden tevékenysége mögött ott rejlik a propaganda szándéka. Azért is szervezzük a különböző rendezvényeket, hogy ezáltal olyan emberek figyelmét is felhívjuk a könyvtárra, akik másképp talán nem jutnának oda.

Ugyanakkor a rendezvények alkalmat adnak arra is, hogy a rendszeren belül működő más művelődési intézménnyel, műhellyel kölcsönösen megismerjük egymás munkáját és tágítsuk lehetőségeinket.

Természetesen bármilyen fontos az együttműködés a többi intézménnyel, bármilyen fontos a nem hagyományos tevékenység a korszerű könyvtári munkában, mindez csak kiegészítheti a könyvtárak alapvető, hagyományos szolgáltatásait, de nem helyettesítheti azokat.

A következőkben azt részletezem, hogy milyen szerepet játszhat a könyvtár a nevelési központon belül.

Legfontosabb funkciója az iskolai könyvtári feladatok elvégzése. Ennek a témakörnek jól kidolgozott módszertana van, ezért nem foglalkozom a kérdés gyakorlatával, foglalkozások leírásával, csupán néhány alapvető szempontot veszek figyelembe.

1978 óta, amióta a könyvtári órák polgárjogot nyertek az oktatási-nevelési tervben, az iskolai könyvtár jelentősége nagymértékben megnőtt. Fő feladata, hogy színtere legyen az önálló ismeretszerzésnek, a tanulók aktivitására építő oktatómunkának, az önálló tanulás elsajátításának. Ma már nem nevezhető korszerűnek az az iskola, melyben nincs rendszeres könyvtárhasználat.

Mi várható el az iskolai könyvtártól?

- Legyen hozzáférhető minden tanuló számára.
- Rendelkezék megfelelő számban és választékban azokkal a dokumentumokkal, melyek az oktatási-nevelési folyamatban munkaeszközüül szolgálnak.

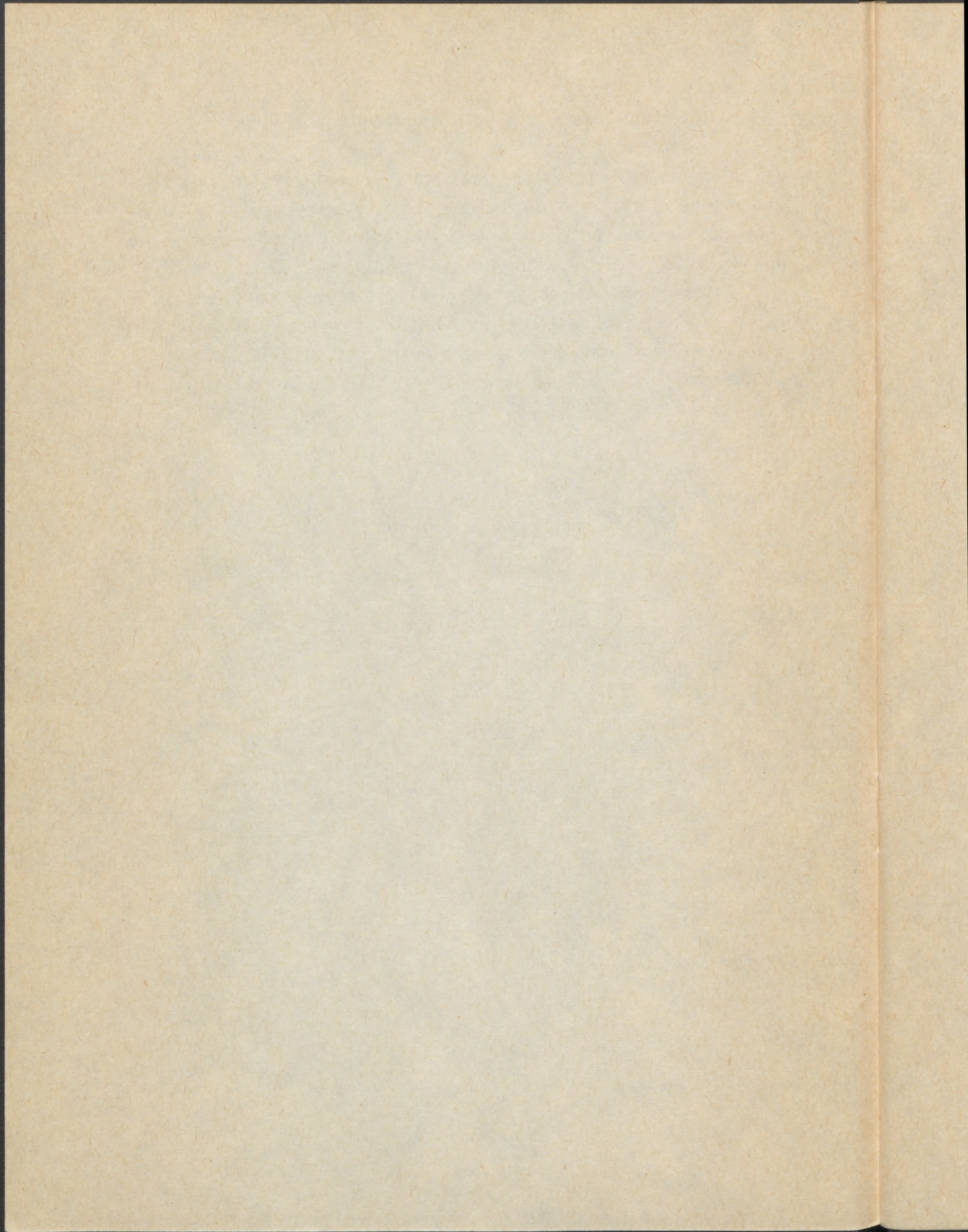
- Berendezése, kialakítása legyen célszerű, esztétikus, tágas. Legyen alkalmas a tanórák könyvtárban való megtartására, illetve könyvtári órák tartására, de ezen kívül is csábítson az ott-tartózkodásra.

- Tegye tartalmassabbá a tanulók szabadidejét.
- Szoktasson rá az önálló tájékozódásra.
- Biztosítsa a pedagógusok részére a szakmai munkához és a továbbképzéshez szükséges naprakész anyagot, vagyis lássa el a pedagógiai szakkönyvtár feladatát a maga területén. Ebben nagy szerepe van a könyvtárközi kölcsönzésnek is, gyakran élni kell vele.

A könyvtárnak mindenképpen kezdeményező szerepe van az iskola és a könyvtár együttműködésében. Ez a kapcsolat azonban csak akkor válik valóban élővé és rendszeressé, ha a pedagógusok is felkészülnek a könyvtári szolgáltatások használatára, a többkönyvű oktatásra.

A KÖNYVTÁR KAPCSOLATRENDSZERE

1. A család és a könyvtár

Az elsődleges környezet, amely a legfontosabb hatásokat közvetíti a gyermek számára: a család. Ezért a könyvtár is nagyon komolyan számíthat a családra, mint pozitív, illetve néha mint negatív tényezőre.

1.1 Szülői felelősségvállalási nyilatkozat kérése

Ez eredetileg vagyónvédelmi célokat szolgáló intézkedés, melyet valamennyi közművelődési könyvtár alkalmaz, amikor saját keresettel nem rendelkező tanuló iratkozik be a könyvtárba. Mi ezt azzal bővítettük ki, hogy (az iskolán kívül) megkérjük a beiratkozni szándékozók szüleit, hogy első alkalommal jöjjenek el a könyvtárba gyermekükkel helyben aláírni a nyilatkozatot. Ez lehetőséget ad arra, hogy a könyvtár egyik munkatársa végigvezesse a könyvtáron a szülőt, szakszerűen megismertesse a könyvtárhasználat tudnivalóival és megmutassa mit nyújt a könyvtár a diákok felkészüléséhez, a tanult anyag kiegészítéséhez. Úgy tapasztaltuk, hogy szükség van erre a bemutatásra, hiszen a valóságtól messze elmaradó elképzelés él az emberekben a mai, korszerű könyvtárról.

1.2 Szülői értekezletek a könyvtárban

A tanév elején megbeszéljük a Nevelési Központ iskoláival, hogy egy-egy tanulócsoport szülői értekezletét a könyvtárban rendezzék meg. Ez az iskolának azért előnyös, mert így sokkal esztétikusabb környezetben zajlik a szülőkkel való találkozás, a könyvtárnak pedig remek bemutatkozási lehetőséget ad. Így sok olyan szülővel is kapcsolatba kerülhetünk, akiket más módon nemigen lehet becsalogatni a könyvtárba. Nagy részükre reveláló hatással van az első ilyen látogatás. Sokan ilyenkor hallanak először könyvtári órákról,

a fonotéka használatáról, a kézikönyvekről, a térképtárról és a többszáz magyar és idegennyelvű kurrens folyóiratról, mely a polcokon kínálja magát. Az értekezleten részt vevő szülők zöme beiratkozik a könyvtárba és sokan közülük visszatérő, rendszeres olvasókká válnak.

1.3 Könyvajánlás szülőknek

A könyvtár munkatársai ajánló bibliográfiát állítanak össze szülők részére. Ebben két témához kínálnak könyvet a könyvtár állományából. Az egyik témakör a család, illetve a nevelés szélesebb köre, a másik téma a tanuláshoz kínál kiegészítő műveket.

1.4 Milyen könyvet ajándékozunk?

Tematikus, kurrens bibliográfia a család részére. Az összeállítás időszakonként segít eligazodni a megjelenő könyvek halmazában és megkönnyíti az ajándékozást a különböző korú és érdeklődésű családtagok számára.

1.5 Családi vetélkedő

A könyvtári foglalkozások korában gyakran kerül sor játékra, vetélkedőkre. Ezt a formát időnként fel lehet használni arra, hogy a család többi tagját is bevonjuk a könyvtár életébe. Ilyenkor a vetélkedőkön gyerekek gyerekekkel, a szülők a szülőkkel mérik össze tudásukat, ügyességüket, játékos fantáziájukat.

1.6 Előadások szülőknek

A könyvtárban rendezett előadások, találkozók sorába jól illik például az olyan szakirodalmi est, melyen pedagógiai, pszichológiai művek írói beszélgetnek a szülőkkel. Pécssett az Apáczai Központban.

lehetőség van arra is, hogy amíg a könyvtárban az előadás folyik, addig a művelődési házban "gyermekmegőrző" jelleggel foglalkozást tartanak a gyerekeknek. Jó téma és jó előadó esetén időnként kitűnő kapocs lehet az ilyen típusú rendezvénysorozat a könyvtár és a család között.

1.7 Nyílt napok a gyermekkönyvtárban

Ahogy az óvodában és az iskolában időnként meghívják a szülőket egy-egy tanórára, úgy a könyvtári órák, a gyermekkönyvtári foglalkozások megtekintésére is sort keríthetünk a szülők részvételével.

Tekintettel arra, hogy a könyvtárban nincs osztályozás, felelés, a foglalkozás anyaga kevésbé kötött, a gyermek képességei szabadon és sokoldalúan érvényesülhetnek. Nagyon sok gyerek itt más arcát mutatja, mint amit az iskola vagy a szülők ismernek.

1.8 Családi látogatás a könyvtárban

Az ámk rendszerébe belépő gyerekek családját meghívjuk, hogy együttesen keressék fel a könyvtárat, ismerjék meg azokat a szolgáltatásokat, melyeket a különböző korú és érdeklődésű családtagoknak nyújtani tudunk. Eddigi tapasztalataink nagyon kedvezőek erről a módszerről. Akár az elsőosztályosok, akár a máshonnan ideköltözők családját hívjuk meg, sokan jönnek el gyermekükkel együtt a könyvtárba és tartanak igényt a bemutatásra. Többségük állandó olvasónk lett.

2. KAPCSOLATOK A MŰVELŐDÉSI HÁZZAL

A lakótelepen - a könyvtár mellett - Központunk művelődési háza az az intézmény, mely alkalmas a kulturális igények kielégítésére. A ház sokirányú tevékenységéből most a művelődési ház és a könyvtár

munkájának érintkezési pontjait, ezen belül is az olvasóvá nevelést célzó lehetőségeket vesszük számba.

2.1 Válogatott szakbibliográfiák a műhelyek részére

A Nevelési Központban a hagyományos szakköri tevékenységet felváltotta a műhelyek rendszere. A különböző jellegű műhelyekben tevékenykedő tagok részére a könyvtár válogatott bibliográfiákat készít.

2.2 Műhelytagok a könyvtárban

Előzetes egyeztetés alapján meghívjuk a műhelyek tagjait a könyvtárba, csoportos látogatásra. A könyvtár bemutatását kísérő beszélgetés során megtudakoljuk kívánságaikat, s ezeket ha kell előjegyezzük. Felhívjuk figyelmüket a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségére is.

2.3 Műhelytagok névsora

A különböző műhelyek tagjainak névsorát összegyűjtjük. Ez a címjegyzék jól felhasználható az érdeklődési körök pontosabb megismeréséhez, meghívók küldéséhez.

2.4 Kiállítások rendezvényekhez

A művelődési házban a tanulók részére rendezett műsorokhoz, foglalkozásokhoz a könyvtárosok alkalmi könyvkiállítást rendeznek az aktuális téma könyv és folyóirat anyagából. Ez a forma a gyakorlatban jól bevált és mindig figyelemkeltő.

2.5 Nyelvgyakorlás a hangtárban

A különböző nyelvek tanítása az iskolák és a művelődési ház termeiben folyik. A könyvtár lehetőséget nyújt arra, hogy a csoportok egy-egy órát a hangtárban tartsanak és hangszalagról gyakorolják a tanultakat, a helyes kiejtést. A tanulók nagy része visszatér egyéni nyelvgyakorlásra, vagy más lemez hallgatására.

2.6 Kamarakiállítás a műhelyek anyagából

A könyvtárunk két részét összekötő belső folyosó kitűnő helyet kínál kamarakiállítások, bemutatók számára.

A bemutatható produkciót előállító műhelyek részére itt adunk módot arra, hogy anyagukat kiállítsák a nyilvánosság előtt.

2.7 A közös irodalmi rendezvények

Ide tartoznak a művelődési házzal együtt szervezett találkozók, a szerkesztőségekkel, kiadókkal való összejövetelek, az irodalmi előadó estek és a rendhagyó irodalomórák. Ezek a formák változatlanul nagyon népszerűek és sok érdeklődő fiatalat vonzanak a könyvtárba.

2.8 Könyvtárpropaganda az aulában

Az érdeklődők, a látogatók szinte az egész nap folyamán megtöltik a Nevelési Központ auláját, szabadidős terét, ahol kitűnő lehetőség adódik érdeklődésük felkeltésére, a könyvtár propagálására. Ennek is több, részben vizuális (kiállítás könyvborítókából, új könyvek jegyzéke stb.), részben auditív (hangosbemondó) formája valósítható meg.

2.9 Dokumentációs szolgáltatások

A művelődési ház foglalkozásaihoz, vetélkedőihez kérdéseket, feladatlapokat állítunk össze és a szükséges könyvtári segédanyagokat rendelkezésre bocsátjuk.

2.10 Személyi együttműködés

Egymás rendezvényein zsűritagként, rendezőként veszünk részt.

2.11 Lemezbemutatók

A különböző érdeklődésű zenei műhelyek részére lemezbemutatót tartunk, zenei könyveket biztosítunk. "Új szerzeményeink" címmel időszakos tájékoztatót adunk ki az újabb hanglemezekről.

3. AZ ÚTTÖRŐMOZGALOM ÉS A KÖNYVTÁR

Vannak az úttörőéletnek olyan tevékenységei, melyeknek egyedüli, természetes környezete a könyvtár. Az úttörőmozgalom és a könyvtár konkrét együttműködése az alábbi formákban valósítható meg:

3.1 Foglalkozások a könyvtárban

Egy-egy órs gyűlésére nagyon alkalmas hely lehet a könyvtár. Arra törekszünk, hogy a tanév folyamán minél több órs legalább egyszer megforduljon nálunk. Az ilyen foglalkozások témája sokféle lehet. Minden esetben nagyon fontos a jó előkészítés, a könyvtáros és az úttörővezető összhangja, a szerepek pontos meghatározása.

3.2 Versenyekre való felkészítés

Különböző versenyek vannak az iskolák között, melyen csapatok, vagy egyéni versenyzők vesznek részt. A könyvtár munkatársai, akiknek többsége tanári végzettséggel is rendelkezik, szívesen vállalják a versenyzők felkészítését, a felkészüléshez szükséges szakirodalom összeállítását. A versenyen jó eredményt elérő tanulók részére élménybeszámolót szervezhetünk a könyvtárban.

3.3 Versenyek a könyvtárban

Ennek egyik módja a lakótelep iskolái közötti verseny megszervezése és lebonyolítása. Növeli a könyvtár népszerűségét ha városi, megyei úttörő vetélkedők döntőjének helyet ad.

3.4 Rajzkiállítás a könyvtárban

Ennek a rendezvénynek két lehetséges formáját különböztetjük meg. Az első, amikor a könyvtárban szervezett foglalkozás anyaga a rajzolás, és a legjobban sikerült rajzokat állítjuk ki. A másik megoldás az amikor a szaktanteremben készült munkáknak biztosítunk nagyobb nyilvánosságot a könyvtár kiállítóterében. A rajzok élményalapja, ha már könyvtárban vagyunk, lehetőleg olvasmányélmény legyen.

3.5 Kirándulási felkészülés

A kirándulás, a túra akkor lesz igazi élmény, ha a részt vevők jó előre felkészülnek, előkészítik útjukat. Ennek az előkészítésnek legjobb színtere a könyvtár. Itt számtalan útikönyv és térkép áll rendelkezésre az útiterv elkészítéséhez. Jól használható erre a célra a számtalan képes album is.

3.6 Tájékoztató úttörők részére

Időszakonként, évi 4-6 alkalommal, a könyvtárba járó folyóiratokból ajánlást készíthetünk úttörők részére "Mit olvassunk?" címmel. Ebben életkor vagy szaktárgyi csoportosításban, rövid annotációval ellátott válogatást adhatunk a megjelent cikkekről.

4. MÚZEUMI KAPCSOLATOK

Az utóbbi évtizedekben a múzeumok egyre megközelíthetőbbek lettek az iskolai oktató-nevelő tevékenység számára. Véleményem szerint jelenleg is ez az a területe a kulturális szférának, amelyben még nagyon sok lehetőség rejlik.

A múzeumi ismeretterjesztés csúcspontja az évente, októberben megrendezésre kerülő Múzeumi Hónap. Ilyenkor a szokásosnál is könnyebben lehet kontaktust teremteni a múzeumokkal és az ott dolgozó, többnyire tudományos felkészültségű munkatársakkal.

Az alábbiakban ismertetek néhány lehetőséget, hogy milyen formában dolgozhat együtt a könyvtár a múzeumokkal a tanulók olvasási szokásainak alakításáért.

4.1 Felkészülés múzeumi látogatásra

A könyvtár munkatársai múzeumi látogatás előtt meghívhatják a tanulócsoportot a könyvtárba, hogy itt megismerkedhessenek azokkal a művekkel, melyek szélesebb ismeretanyagot adnak a megtekintendő tárgyakhoz, kiállításához.

4.2 Múzeumi vetélkedők a könyvtárban

A múzeumlátogatást követően a gyerekek számára vetélkedőt, játékos foglalkozást tarthatunk a könyvtárban. Itt a résztvevők kiselőadással, tesztlapok kitöltésével, barkóbázással, vagy rajzolással adhatnak számot a látottakról, hallottakról.

4.3 Múzeumi játék

A vetélkedőnél kötetlenebb, színesebb foglalkozási forma. Ebben a játékban a múzeumban látottak és a témához olvasottak alapján, a részt vevők eljátszák: azt a szituációt, melyet élményeik alapján elképzelnek. A játékmester vagy a könyvtáros, vagy a meghívott

muzeológus lehet. A későbbiek során bizonyára vonzó könyvtári időtöltés lesz ez a játék, mely egyszerre fejleszti a gondolkodást, a fantáziát és a kifejezőkészséget.

4.4 Kis "muzeológus" előadások

A tanév elején egy-egy érdeklődő kis olvasónak kiadunk egy múzeumi témát. Feladata a témához megfelelő és alapos kutatás a könyvtár fellelhető irodalmában, majd kiselőadás megtartása osztálytársai részére.

A rendezvény lebonyolítása végig a könyvtárban történik, de a könyvtárosok szorosban együttműködnek a szaktanárral.

4.5 Múzeumi szakkör a könyvtárban

A muzeológus előadó, a téma iránt az átlagosnál jobban érdeklődő gyerekeknek a könyvtárban is tarthat foglalkozásokat. Természetesen ez akkor a leghasznosabb, ha a választott témák jól illeszkednek a tananyaghoz. Nagyon lényeges, hogy könyvajánlás mindig szerepeljen a foglalkozás során.

4.6 Könyvajánlás múzeumi témákhoz

Minden könyvtáros tisztában van azzal, hogy lakóhelyük közelében milyen múzeumok vannak. A tanároktól megtudhatja, hogy az egyes tanulócsoportok mikor és hová kívánnak ellátogatni. A különböző múzeumok anyagához ajánló bibliográfiát készít és eljuttatja az érintett tanárokhoz, illetve tanulókhöz.

4.7 Séták a környéken

Múzeumi témát érintő foglalkozás az is, ha a könyvtárban képzeletbeli sétát teszünk, térben és időben, a lakóhelyen és környékén.

Így megismerhetik a gyerekek környezetük földrajzát, történetét, mondavilágát.

4.8 Látogatás a múzeum raktárában

Szervezhetünk kirándulást kisebb csoportok részére múzeumi ásatásokhoz, vagy a múzeum raktárába.

A "natúr" kiállítási anyag, a maga természetességében, többnyire hatásosabb, életszerűbb, mint a bemutatásra előkészített, preparált anyag.

5. A SZÍNHÁZ ÉS KÖRNYÉKE

Az egyik legősibb művészeti ág és népszerűsége a mai napig töretlen. Hatása nem sokat csökkent az évek során, a növekvő konkurencia ellenére sem. A televízióhoz, mozihoz szokott gyermek a színházban találkozik először a "nem gépi" élménnyel, a szeme előtt megvalósuló művészi produkcióval.

A jó színháznak alapja az irodalom, így nagyon könnyű kapcsolatot találni a színház és az irodalom tárháza, a könyvtár között.

5.1 Szövegekönyvek gyűjtése

A könyvtár gyűjti azoknak a színdaraboknak a kiadásait, melyek kötelező irodalomként szerepelnek a tananyagban, illetve a jelentős színpadi szerzők megjelenő alkotásait, drámáit. Tudunk már példát arra is, hogy könyvtárak sokszorosításában megjelentetik a bemutatott darab rendezői példányát.

5.2 Találkozó az alkotókkal

Bizonyára rendkívül népszerű lesz, ha színészeket, rendezőket vagy a darab íróját hívjuk meg a könyvtárba, hogy találkozzanak a közönséggel. Ennek során beszélhetnek a mű létrejöttéről, megoldásairól, mondanivalójáról és technikai kérdésekről is.

5.3 Szituációs játékok

Amelyik kisdíák már járt színházban, abban többé-kevésbé él a vágy, hogy bizonyos helyzeteket maga is eljátszon, kiélve ezzel fantáziáját, utánzókedvét. Ennek lehetőségét teremti meg a szituációs játék. Vagy a látott darab egy jelenetét játsszák el újra a részt vevők, vagy egy olvasott irodalmi mű részletét elevenítik meg elképzelésük szerint. Az ilyen foglalkozások a legalkalmasabbak arra, hogy a drámai műfajt közelebb vigyék a diákokhoz.

5.4 Rendhagyó órák

Rendhagyó irodalomórát többfélet tarthatunk a könyvtárban. Ha színpadi mű szerepel a tananyagban, akkor színészt kérünk fel az óra vezetésére. Nagyon fontos, hogy a gyerekek számára élménydús, újszerű legyen a rendhagyó óra, és menetébe ők is szabadon bekapcsolódhassanak.

5.5 Megtekintett darab megbeszélése

Néha egy megtekintett előadásról vitát lehet rendezni a könyvtárban. A lehetőséget jó előre meg kell hirdetni és ki kell választani az előadás "kis kritikusait", akik felkészülnek a vitaindításra. A felkészülésben természetesen a könyvtárosok segítségét igényelhetik, illetve önállóan is búvárkodhatnak a meglévő könyv és folyóirat anyagban.

5.6 Rajzverseny színházi élmény alapján

A látott, vagy olvasott színmű által inspirált gondolatoknak, érzéseknek képi kifejezése. Ezt a módszert már egészen kicsi korban is eredményesen lehet alkalmazni. A látottak átélése, újragondolása segít rögzíteni a benyomásokat.

6. KAPCSOLATOK FILMSZÍNHÁZAKKAL

Egyöntetű tapasztalat, hogy a televízió mellett a mozi a legnépszerűbb szórakozás a diákok körében. Az igazsághoz tartozik, hogy

a sajátos képi látásmóddal értékes emberi mondanivalót közvetítő filmek mellett a moziműsorok java részét kitölti a lektűrfilmek dömpingje. A tömeges érdeklődés természetesen az utóbbinak szól. A mozibajáró fiatalokra jellemző, hogy a könyvtárat is az átlagnál gyakrabban keresik fel. Ők azok akik minden krimi, minden kalandos történetet végigolvasnak, állandóan újabb izgalmas könyveket kérnek a könyvtárosoktól. Ennek a nagylétszámú olvasói típusnak fokozatos elvezetése a valódi irodalom felé a könyvtárosok egyik fontos feladata.

A pécsi Apáczai Nevelési Központ könyvtára abban a speciális helyzetben van, hogy egy épületben működik a lakótelep filmszínházával. Ez a tény több lehetőséget kínál számunkra. Lássunk ezek közül néhányat:

6.1. Könyvajánlás film műsorokhoz

Nagyon sok esetben a vetített filmeknek irodalmi háttere van. Ilyenkor az eredeti mű ajánlása a feladat. Más esetben a film történetéhez kapcsolódó olvasnivalót tudunk propagálni a könyvtári hirdetőtáblán.

6.2 Filmklub szervezése

A Moziüzemi Vállalattal közösen filmklubot is szervezhet a könyvtár. A jól összeállított sorozatok nagyon vonzóak lehetnek, s a népszerű filmek sorában olyan értékes filmek is szerepelhetnek, amelyek más-különben nem mennének el a klub tagjai.

A rövid, de frappáns bevezetőnek nagyon komoly ízlésnevelő hatása lehet.

6.3 Zene könyvajánlás a moziban

A könyvtárosok havonta, vagy kéthetenként, tízperces műsort vehetnek kazettára, s ezt a vetítés előtt lejátszák a moziban. A kazettán népszerű zene szól és közben a könyvtár új könyveire és műsoraira hívjuk fel a nézők figyelmét.

7. ZENEI RENDEZVÉNYEK

Ma már a könyvtárak nagy része rendelkezik hangtárral és lejátszó berendezéssel. Ezeken keresztül állandó kapcsolatban áll a zeneművészetrel is.

Ezen a téren könyvtárunkban eddig az alábbi módszereket próbáltuk ki, eredményesen:

7.1. Muzsikus Péter Hangszerországban

A sorozatot általános iskolás tanulócsoportoknak folytatjuk évi 50-60 alkalommal.

Zenei könyvtárosunk vezetésével kirándulást tesznek a gyerekek Hangszerországban. Itt sok zenei részlet meghallgatásával megismerkednek egy-egy hangszerrel, vagy egy-egy zenei műfajjal.

7.2. Zenebarátok klubja

Lemezgyűjtők, zenebarátok klubjának adunk helyet a hangtárban, havonta egy-két alkalommal. Itt mód nyílik anyagok cseréjére, különféle zenei és technikai problémák megbeszélésére.

Néhány alkalommal ismert zenészt, kórusvezetőt kérünk fel előadás tartására, élménybeszámolóra.

7.3. Komolyzenei sorozatok

Különféle tematikus sorozatokat állítunk össze és meghirdetett időpontban lejátszuk őket az érdeklődőknek.

8. A TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓ ÉS A KÖNYVTÁR

8.1. A televízió

Felmérések tanúsága szerint a tanulók átlagban napi 2-3 órát töltenek a televízió képernyője előtt. A televíziót ma már el kell fogadni, mint életünk állandó részét, s fel kell használni az életminőség tartalmasabbá tételére.

Éppen népszerűsége miatt a könyvtárosoknak is fontos érdeke figyelembe venni a tv műsorát. Ahol tematikailag lehetséges, alkalmazkodni kell hozzá és fel kell használni befolyását az olvasás propagálására.

Éppen népszerűsége miatt a könyvtárosoknak is fontos érdeke figyelembe venni a tv műsorát. Ahol tematikailag lehetséges, alkalmazkodni kell hozzá és fel kell használni befolyását az olvasás propagálására.

Milyen gyakorlati módszereket alkalmazhatunk a televízió adásainak könyvtári hasznosítására?

8.1.1. Könyvajánlás a televízió műsoraihoz

Közművelődési szakfolyóiratokból már előre tájékozódni lehet a tv műsorról. Ehhez a könyvtárosok könyv és cikkajánlást készíthetnek. Az ajánlott könyvek körét szélesebben lehet értelmezni. (Vagyis a műsorra kerülő darab szerzőjének más művét is ajánlani lehet, a kort jellemző egyéb témák irodalmával együtt.)

8.1.2. Beszélgetés a televízió műsorairól

A tv műsorairól általában gyakran és szívesen beszélgetnek az emberek, a fiatalok is. Egy-egy érdekesebb téma esetén ezt kell a könyvtárosoknak is kihasználni alkalmi csoportok kötetlen beszélgetéseibe való bekapcsolódással, vagy kimondottan erre a célra szervezett klub formájában. A beszélgetés jó alkalom a könyvtárosnak arra, hogy könyvekre terelje a figyelmet és alakítsa a fiatalok ízlését.

8.1.3. Találkozás a tv-kritikusokkal

Ma már valamennyi napilapnak, folyóiratnak van tévékritikusa. Egy-egy kritikus vezetésével lehet beszélgetést szervezni az egyes műsorokról. Még érdekesebb a rendezvény, ha ellentétes véleményű kritikusokat hívunk meg, s a nyilvánosság előtt folytatnak vitát.

8.1.4. Műsorjavaslatok

A könyvtárosok javaslatot tehetnek a műsorok szerkesztőinek, hogy egyrészt milyen irodalmi művet dolgozzanak fel képernyőre, másrészt kifejezetten könyvtári témájú programokat is kérhetnek. (Mint például a "Fabula" volt.)

8.2. A KÁBELTELEVÍZIÓ

Egyre több városban találkozunk már rendszeresen működő kábeltelevízióval. Az első ilyen rendszer 1983-ban az Apáczai Nevelési Központban indult be, s azóta is folyamatosan látható mintegy 8000 pécsi lakásban.

A kábeltelevízió adásaiban nemcsak engedik, hanem elvárják a könyvtár közreműködését a műsor szerkesztéséhez.

A helyi adót magukénak érzik az emberek, nagyon magas a nézettségi indexe, ezért eredményes fóruma lehet a könyvtárpropagandának is.

A kábeltévé konkrét lehetőség.

8.2.1. Könyvismertetés

A lehető leggyorsabb lehetőségét kínálja a kábeltévé a megjelent könyvek bemutatására, kommentálására. Feltétlenül ügyelni kell arra, hogy érdekesen, egyéni módon történjen a figyelem felkeltése.

8.2.2. Könyvtári gyermekfoglalkozások bemutatása

A szülők nagy része nem tudja, hogy gyermeke milyen foglalkozásokon vesz részt a könyvtárban, azt sem tudja, miben különbözik egy könyvtári óra az iskolai órától.

Rövid részletekkel bemutathatjuk ezeket a foglalkozásokat, eseményeket.

8.2.3. Tájékoztató szolgálat

A könyvtár rendszeresen tájékoztathatja a nézőket aktuális irodalmi, nyelvi problémákról. Ezekről a témákról esetleg sorozatokat is indíthat.

A kábeltévén keresztül válaszolhatunk levélben vagy telefonon feltett kérdésekre is.

A korszerű, gyors tájékoztatás nagyon megnövelheti a könyvtár társadalmi presztízsét.

8.2.4. Könyvtárpropaganda

Mindenféle könyvtári esemény, üzenet leggyorsabb és valószínűleg leghatékonyabb közvetítője a helyi tévé lehet. Meghívhatjuk az érdekelteket rendezvényeinkre, közölhetjük a nyitvatartás esetleges változásait és még számtalan olyan esemény adódhat, melyet ezen az úton juttathatunk az érintettek tudomására.

8.3. A SAJTÓ

A folyóiratoknak egyre növekvő szerepe van a könyvtár szolgáltatásai sorában. Ennek egyrészt az az oka, hogy nő az érdeklődés a sokasodó szakmai és egyéb információk iránt, másrészt a folyamatosan emelkedő árak mind kevesebb magánvásárlást tesznek lehetővé.

Ha a könyvtárnak jó magyar és külföldi folyóirat választéka van és gondot fordít arra, hogy a különböző érdeklődésű látogatók mindig találjanak maguknak érdekes olvasnivalót, akkor gyakran lesz telt ház a folyóirat olvasóban.

A sajtóval kapcsolatos próbálkozásaink:

8.3.1. Sajtókivágatok gyűjtése

Előfizetünk a Magyar Hirdető Sajtófigyelő Szolgálatánál a nevelési központok és a pedagógia témakörére. A kapott kivágatokat szelektáljuk és az arra érdemes cikkeket feltárjuk.

8.3.2. Gyorstájékoztató

A könyvtárba érkező több mint 200 folyóiratot a könyvtár munkatársai felosztották egymás között sajtófigyelés céljából. Havonta stenci-

lezett gyorstájékoztatót készítünk, s ebben rövid annotációval hívjuk fel a figyelmet a hónap folyamán megjelent érdekesebb írásokra. A gyorstájékoztatót az intézmény dolgozóinak juttatjuk el, de elhelyezzük azt a könyvtár különböző részlegeiben is.

8.3.3. Írások az "Együtt"-be

Az Apáczai Nevelési Központban "Együtt" címmel havi, elméleti kiadvány jelenik meg, elsősorban belső használatra. Ebben különböző tanulmányok, riportok foglalkoznak az ANK intézményeinek életével, problémáival. A könyvtárról szóló cikkekkel gyakran jelentkezünk a kiadványban, ezt a fórumot is felhasználjuk a könyvtár népszerűsítésére, problémáink, terveink ismertetésére.

8.4. A RÁDIÓ

A központi rádió három csatornája és a helyi adó bő és nagyon széleskörű választékot kínál a hallgatónak. A könyvtár és a rádió kapcsolatai nagyjából ugyanazok, melyeket a tv-vel kapcsolatban már említettem.

Ezekon kívül eddigi gyakorlatunkból két együttműködési formát emelek ki:

8.4.1. Iskolarádió

A Nevelési Központ iskoláiban, hetenként egy alkalommal, iskolarádió (sulirádió) működik. Ezeket az adásokat zenei és irodalmi hanganyaggal látjuk el. Viszonzásul az adásokban helyet kapnak a könyvtár hírei, közleményei. (Felhasználjuk ezt a lehetőséget a notórius késők figyelmeztetésére is.)

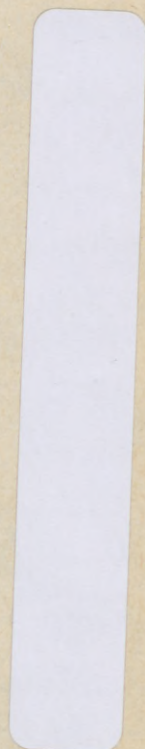
8.4.2. Hangfelvételek

A rádióújságból előre értesülünk a minket érdeklő zenei, irodalmi és egyéb műsorokról. Ezeket kazettára vesszük és ezzel is gyarapítjuk hangtári gyűjteményünket.

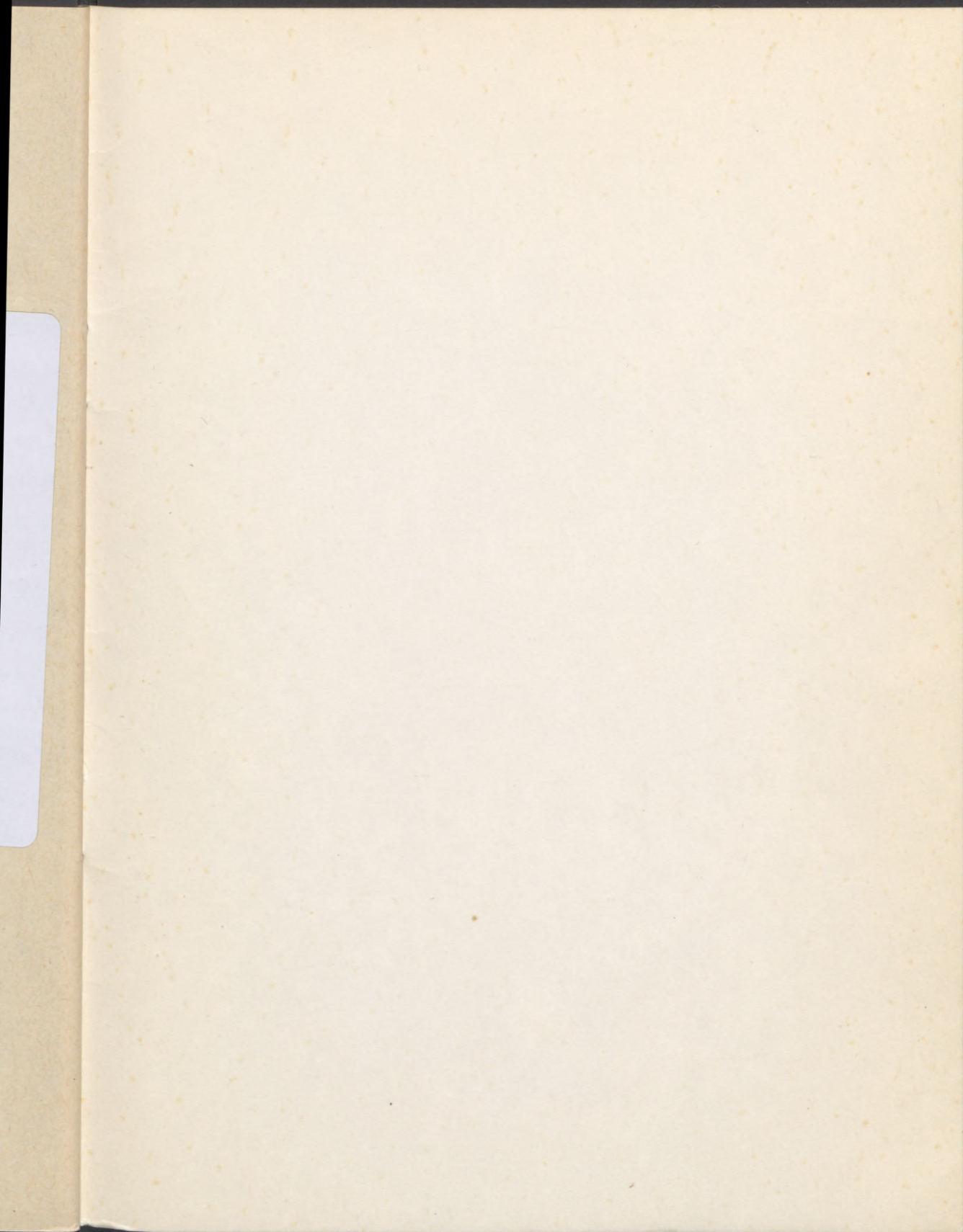
Nagyon hasznos és érdekes anyagra tudunk így szert tenni.

7349